

Folklorot i etnologijata na Bitola i Bitolsko. Materijali od naučniot sobir održan vo Bitola 30, 31 maj 1980 godina, Redakciskij odbor: Mihailo Apostoloski i dr., Makedonska akademija na naukite i umetnostite, Društvo za nauka i umetnost — Bitola, UNK »Ilindenski denovi« — Bitola, Bitola 1981, 712 str.

U Bitoli se, već 12 godina, s velikim uspjehom održava folklorna manifestacija »Ilindenski denovi«. Glavni dio te manifestacije su plesovi koji prezentiraju folklorno bogatstvo Makedonije. Osim toga, u toku manifestacije, redovito se održavaju savjetovanja i predavanja o folkloru i etnomuzikologiji Makedonije. Desetogodišnjica ove manifestacije (svibanj 1980) obilježena je znanstvenim skupom čija je tema bila »Folklor i etnologija Bitole i bitolske okolice«. Skup, kao i izdanje ove knjige, realizirali su Makedonska akademija znanosti i umjetnosti, Društvo za znanost i umjetnost — Bitola i Ustanova za narodnu kulturu (UNK) »Ilindenski denovi« — Bitola. Knjiga sadržava radove iznesene na ovom skupu a autori su znanstveni radnici iz Makedonije i drugih republika SFRJ i iz inozemstva. Radovi se temelje na folklorističkim, etnološko-muzikološkim, povijesnim i povijesno-kulturnim istraživanjima folklorno bogate Bitolske regije.

Razradene teme su vrlo raznovrsne. Dvama uvodnim referatima dana su osnovna geografska obilježja i kretanja stanovništva bitolskog kraja i historijski pregled Bitole. Najbrojniji su naslovi iz folkloristike i etnologije. Tu su prikazani motivi epskih partizanskih, ilindenskih i revolucionarnih narodnih pjesama u kojima su glavne ličnosti narodni junaci bitolskog kraja kao Đorđi Ralo, Dimko Mogilčeto, Jordan Piperkata, Blaže Krstev-Birinčeto i dr., zatim, problem izdaje u narodnoj pjesmi, anegdota kao dominantni prozni oblik partizanske narodne književnosti; narodne pitalice, brojalice, svakidašnji život Bitole u narodnoj pjesmi itd. Među

zanimljivijim tekstovima su: »Fautov motiv i jedna bitolska priča« — Vere Stojčevske-Antić; »Tematika života i smrti u narodnim poslovicama Bitole i okolice« — Dragoljuba Veličkovića-Rode; »Makedonsko-aromanski folklorni paralelizmi« — Božidara Nasteva; »O narodnim pjesmama Bitole i okolice koje žive odnosno pjevaju se u Turskoj« — Camila Tojgara (Turska); i »Motivacijska ovisnost nekih Cepenkovljevih narodnih priča u knjizi o Sintipu Filozofu« — Vanča Tuševskog.

Tekstovi iz oblasti etnologije uglavnom govore o svadbenim običajima. İrfan Unver-Nasretinoglu (Turska) navodi sličnosti između svadbenih običaja Turaka iz Bitole i onih iz Anadolije. Slijede referati o izgledu i uređenju bitolske kuće, o narodnim vezovima i o narodnim vjerovanjima.

Etnomuzikološke teme iznose karakteristike narodnih kola bitolskog kraja, metro-ritmičke osobine brojalica i osvrt na meloritmiku pjesama u kojima je opjevana ili spomenuta Bitola.

Većina historijskih tekstova govori o građanskom životu i strukturi stanovništva u bitolskom kraju krajem XIX i početkom XX stoljeća.

Dijana Mihajlova

Mirjana Bogavac, Bibliografija radova o narodnoj književnosti (IV), Urednik Mihat Samić, Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, Posebna izdanja, knjiga LVI, Odjeljenje za književnost i umjetnost, knjiga 7, Sarajevo 1981, 369 str.

Nastavljajući projekt na objavljivanju bibliografija i kratkih sadržaja radova o narodnoj književnosti u periodici Jugoslavije autori i uredništvo objavili su već šestu knjigu. U godišnjaku »Narodna umjetnost« prikazana je cijela serija (prikaz M. Bošković-Stulli u NU br. 10, str. 434—437, V. Turčin u NU br. 14, str. 184—185, Lj. Marks u NU br. 18,

str. 372—373), pa nam preostaje da ovoga puta istaknemo samo neke različitosti u odnosu na prethodne knjige.

Iako se koncepcija izrade bibliografije usmene književnosti nije bitno promijenila (zadržana je osnovna tematska podjela na epiku i liriku te registri: indeks imena, indeks geografskih naziva i indeks naslova, stvari i pojmova), vrsta građe koju ova knjiga obuhvaća nametnula je šire okvire. Naime prvi se put u seriji bibliografski obrađuje samo jedan časopis, i to »Narodno stvaralaštvo. Folklor«, Beograd 1962. — završno s 1978. godinom. Kako je u uvodu navela autorica bibliografije i kako sam naslov časopisa govori, on obuhvaća pored usmene književnosti i ostale oblike folklornog stvaralaštva pa je tako podjela proširena. Pored grupâ **Epske narodno pjesništvo** (I. epske narodne pjesme, II. narodne pripovijetke, bajke, legende, predanja, vjerovanja); **Lirsko narodno pjesništvo** (obje grupe sa već utvrđenim potpodjelama); nalaze se i: **Ostali oblici narodnog stvaralaštva** (I. anegdote, II. poslovice, III. igre, IV. drama), **Oblici narodne materijalne kulture** (I. instrumenti, II. nošnja i nakit, III. ornamentika, IV. graditeljstvo, V. igračke); **Problemi i zadaci folklorističkih i etnoloških izučavanja** (I. folkloristika i etnologija, II. etnomuzikologija, III. etnokoreografija, IV. etnomedicina); **Radnički folklor; Stvaralaštvo revolucije i izgradnje; Strano narodno stvaralaštvo.**

Kako svaka klasifikacija ima i prednosti i nedostataka, ne bismo se željeli ovdje baviti tim problemom, nego ističemo da je, stjecajem okolnosti, vrijednost ovog pothvata za korisnike bibliografije veća nego u prethodnim knjigama jer nema nedostataka u sistematiziranju građe prema naslovima obrađenih časopisa i da time raste i informativnost knjige. Tako prezentirane 682 jedinice sažeto su i dobro rezi-

mirane što predstavlja golem trud i najveću vrijednost ove bibliografije.

Vesna Turčin

Die freudlose Muse. Texte, Lieder und Bilder zum historischen Bänkelsang.
Herausgegeben von **Leander Petzoldt.**
J. B. Metzler, Stuttgart 1978, 253 str.

Leander Petzoldt (r. 1934), književni znanstvenik i istraživač usmene pripovjedačke tradicije, autor niza izuzetno vrijednih radova, jedan je od onih znanstvenika čije ime susrećemo kao zaštitni znak koji nam jamči da tekstovi i knjige pod tim imenom donose pouzdana i vrijedna istraživanja i poticajne i nezaobilazne pristupe.

Pod naslovom **Tužna muza** objavljuje Leander Petzoldt bogatu građu, tekstove, pjesme i slike, za upoznavanje historijata »Bänkelsanga« s iscrpnim napomenama i sažetim, izvršnim predgovorom u kojem prikazuje pojavu i trajanje »Bänkelsanga« kao i nataložene tragove nerazumijevanja ove popularne pučke književne pojave s primjerima iz razdoblja od 17. do 19. stoljeća.

Ne samo da predgovor donosi kritički uvid u dosadašnje pristupe »Bänkelsangu« nego upućuje i na mogućnosti u kojem bi se pravcu trebala kretati buduća još neobavljena istraživanja ovog oblika pučke književnosti koji je produkt ulice sa svim osobinama masovne književnosti.

Građa je podijeljena u pet tematskih skupina: 1. Konvencija i individualna tragedija, ili: Moć ljubavi. 2. Nasljeđe i sredina, ili: Bez olakotnih okolnosti. 3. Najbolji od svih svjetova, ili: Pitanje teodiceje. 4. Suvremena povijest i politika, ili: Odnosi koji to nisu. 5. Egzotika i lažna čuvstvenost, ili: Želja za trivijalnim.

Divna Zečević